

Pròleg

Presentació d'"Estimat amic. Cartes. Textos. Pere Calders - Joan Triadú"

Susanna Álvarez i Montserrat Bacardí fa vint anys que es coneixen. A més de quedar per soapr de tant en tant, han treballat juntes en diversos projectes, amb el denominador comú de l'escriptor Joan Triadú: l'epistolari entre ell i Jordi Arbonès (2005), l'edició de les seves memòries (2008) i, darrerament, l'epistolari entre ell i Pere Calders (*Estimat amic. Cartes. Textos. Pere Calders-Joan Triadú*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, edició octubre del 2009) i l'edició dels seus treballs crítics sobre l'obra caldersiana.

Pere Calders formava part del nodrit grup d'intel·lectuals que el gener del 1939 va haver de fugir de Barcelona, davant la imminent arribada de les tropes franquistes. Començava aleshores un periple llarg i dolorós: el camp de concentració de Prats de Molló, l'antiga caserna de bombers de Tolosa, el castell de Roissy-en-Brie i, finalment, Mèxic, on va romandre més de vint anys, fins al 1962. A Mèxic, va fer-hi algunes amistats noves i, potser encara més, va mirar de mantenir-ne d'antigues, una bona part de les quals s'havien quedat a Catalunya.

La correspondència d'una banda a l'altra de l'Atlàntic era l'única possibilitat de comunicació entre moltes persones estimades. Pere Calders va aplicar-s'hi de valent: va escriure centenars de cartes al llarg de l'exili, especialment a la família i a les coneixences "literàries" que la publicació esparsa de les narracions començava a proporcionar-li. D'aquesta manera van establir-se els primers contactes amb Joan Triadú, aleshores un jove crític que n'havia llegit el conte "La ratlla i el desig" de Calders a la *Revista de Catalunya* i n'havia quedat impressionat. Més endavant, quan Triadú va elaborar l'*Antologia de contistes catalans (1850-1950)* (1950), va decidir incloure-hi, entre d'altres narradors incipients, Pere Calders. Poc després començava la relació epistolar, que abraça quaranta-dos anys.

A l'arxiu personal de Joan Triadú es conserven noranta-cinc cartes de Pere Calders. Malauradament, només subsisteixen dues cartes de Triadú. Totes les altres tal vegada es van perdre en el cèlebre bagul extraviat en el viatge de tornada de Calders, o van desaparèixer oportunitament davant la por d'algun escorcoll imprevist. Resta, doncs, una quantitat abundosa de material inèdit, imponderable per diverses raons: contribueix a fer conèixer de primera mà les trajectòries de tots dos escriptors, dóna notícia de nombroses activitats dels exiliats i dels resistents, aporta informació valuosa sobre la vida quotidiana a l'exili i a la Catalunya franquista i, a més, és escrit en una prosa enèrgica, precisa i fluent.

En un intent de "restituir" el diàleg entre tots dos corresponents, a *Estimat amic* reproduïm els vint textos més representatius que Triadú, com a crític i investigador literari, ha consagrat a diversos títols de Calders i al conjunt de la seva obra, des del 1950 fins al 2003. Es tracta d'escrits aïllats, concebuts i redactats a redós de l'actualitat o de compromisos editorials i acadèmics, que palesen, tanmateix, una lectura sempre nova de la producció caldersiana.

En els inicis, la distància -i qui sap si la desconeixença personal- afavoria la correspondència: del 1950 al 1962 conservem quaranta-dues cartes, les més extenses, les més reveladores sobre els quefers quotidians i les dèries intel·lectuals de Calders a l'exili. Després, a partir del retorn, va esdevenir més espaciada, i d'un to lleugerament distint: més immediat i més pròxim, com revela de manera prou gràfica el pas del "vós" al "tu" -un pas que va fer-se esperar catorze anys!

Així doncs, la relació entre els dos corresponents passa per estadis diversos. Des del primer moment, però, parteix del desig de mantenir un tracte amistós i sincer, malgrat els possibles malentesos que la distància física comporta.

Les cartes de Calders traspuen tothora enyorança de la pàtria, un enyor farcit d'incerteses per la pròpia situació familiar respecte del retorn. Amb tot, alguna cosa més que la necessitat de sentir-se a prop del país l'impel·lia a escriure incansablement a Triadú, enmig de múltiples obligacions i compromisos, com el deler de nodrir una "amistat literària" ben singular. Calders no menystenia els beneficis d'aquesta amistat en relació amb la pròpia carrera literària, com revelava el 18 de novembre de 1958: "Jo no sé si sense el vostre generós estímulo hauria deixat d'escriure, però estic segur que m'heu ajudat a seguir d'una manera més conscient. Sé el coratge que es necessita per dir alguna de les coses que afirmem i això augmenta el deute amb vós i l'admiració que us tinc; sou, ben de debò, un bell amic". A poc a poc Joan Triadú es convertia, efectivament, en un bell amic, un amic sincer i savi, que mereixia tota la confiança i l'estima de Calders. Un amic incondicional, per damunt les distàncies i les diferències.

Establert de nou Calders a Catalunya, la correspondència passa per períodes de perllongats silencis i per cartes "d'anar per feina", escrites de tu a tu, de dos interlocutors que -ara sí, físicament- són al mateix vaixell, el qual, amb la feixuga rèmora del franquisme, navega a poc a poc cap a una normalitat tants anys cobejada.

De tota manera, la taleia incansable i "obsessiva" -en paraules del mateix Triadú- de llegir Calders va dur-lo a escriure recurrentment sobre la seva obra. Aquests textos continuaven arribant a Calders com un estímulo xardorós. Res no hi feia que, arran de l'èxit d'*Antaviana*, Calders visqués moments dolços quant al reconeixement públic de la seva obra. No oblidava les peripècies passades conjuntament i la influència del crític literari, com palesava el 30 de juny de 1979: "Durant l'exili, les teves cartes em van ajudar a vèncer moments de desesma i a mantenir l'esperança. (...) Guardo els teus articles i els estimo més que molts premis, m'han ajudat més".